

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Факультет інформатики, математики та економіки

**Затверджено Вченою радою
факультету інформатики,
математики та економіки
(протокол №5 від 14.04.2022р.)**

П.В. Бельчев

ПРОГРАМА

КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ З ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Ступінь вищої освіти: Бакалавр

Освітня програма: Готельно-ресторанне господарство та туристичний
бізнес

Спеціальність: 241 Готельно-ресторанна справа

Програма комплексного екзамену з туристичного бізнесу для спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа за освітньо-професійною програмою «Готельно-ресторанне господарство та туристичний бізнес» для здобуття першого ступеня вищої освіти «Бакалавр» / Укладачі: д.екон.н., професор О.А. Марченко., д.екон.н., професор Постол А.А., Сальнікова М.В. – Мелітополь: МДПУ імені Богдана Хмельницького. – 2022. – 20 с.

Програма комплексного екзамену з туристичного бізнесу визначає обсяг відповідної частини професійно-практичної підготовки здобувачів за першим рівнем вищої освіти (бакалаврським) спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа за освітньо-професійною програмою «Готельно-ресторанне господарство та туристичний бізнес» галузі знань 24 Сфера обслуговування.

Ухвалено на засіданні кафедри економіки та готельно-ресторанного бізнесу (протокол № 9 від 08 квітня 2022р.)

Завідувач кафедри економіки,
та готельно-ресторанного бізнесу

проф. О.А. Марченко

ВСТУП

Програма комплексного екзамену з туристичного бізнесу визначає обсяг відповідної частини професійно-практичної підготовки здобувачів за спеціальністю 241 Готельно-ресторанна справа за освітньо-професійною програмою «Готельно-ресторанне господарство та туристичний бізнес» галузі знань 24 Сфера обслуговування за освітнім рівнем «Бакалавр».

Під час складання комплексного екзамену з туристичного бізнесу здобувачі повинні продемонструвати широкий і достатньо глибокий рівень знань та вміння розв'язувати прикладні задачі, що виникають у професійній діяльності фахівця у туристичній галузі.

Кожний білет складається з двох теоретичних питань та п'ятдесяти тестових завдань з освітніх компонентів професійного напрямку і оцінюється за 100-бальною шкалою.

Мета:

Метою програми є з'ясування професійних знань, передбачених відповідними стандартами вищої освіти за умови реалізації концептуальних засад розвитку сфери обслуговування України та її інтеграції в Європейський освітній простір. За результатами іспиту виявляється рівень теоретичних знань та програмних результатів навчання обов'язкових освітніх компонентів ОП.

За результатами навчання фахівець з готельно-ресторанної справи та туристичного бізнесу отримує знання, вміння, оволодіває рядом навичок та компетенцій.

Знання:

- Знання застосовувати фахові та фундаментальні знання у професійній діяльності.
- Знання розробляти нові послуги (продукцію) з використанням інноваційних технологій виробництва та обслуговування споживачів.
- Здатність до обґрунтування рішень щодо необхідності розвитку маркетингової діяльності підприємств сфери гостинності;
- Здатність до розробки стратегічних проектів щодо маркетингової діяльності підприємств сфери гостинності;
- Здатність до планування маркетингу на підприємстві та розробки системи стратегічного маркетингу;
- Здатність розуміти економічні процеси та здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.
- Здатність визначати умови створення та функціонування туристичних підприємств.
- Здатність до складання програм перебування туристів та організації їх обслуговування.
- Знання вирішувати питання щодо дотримання всіх видів

туристичних формальностей.

- Оформлювати договори на туристичне обслуговування, ваучери, договори страхування.
- Застосовувати на практиці сучасні технології бронювання та резервування.

Уміння:

– Вміти застосовувати загальні принципи організації системи обслуговування у сфері туристичного бізнесу.

– Вміти збирати та обробляти маркетингову інформацію; проводити сегментування ринку та позиціонування товару; розраховувати та аналізувати економічні показники конкурентоспроможності; оцінювати споживчі переваги; розраховувати та аналізувати коефіцієнти еластичності попиту; розрізняти та класифікувати основні моделі встановлення цін; оформляти звіт за результатами маркетингового дослідження; розробляти рекламні звернення до споживачів; розробляти комплекс стимулювання збуту; аналізувати та розраховувати основні фінансові показники маркетингового плану.

– Вміти розробляти турпродукт із подальшою реалізацією його на туристичному ринку.

– Уміння аналізувати існуючий рекреаційний потенціал територій щодо здійснення того чи іншого виду рекреаційної діяльності, користуючись статистичною та плановою документацією та стандартними методиками; розробляти міжнародні та місцеві туристські маршрути з використанням транспортного забезпечення.

– Уміння грамотно складати угоди щодо надання туристичних послуг.

– Уміння застосовувати правила та моделі формування програм туристичного обслуговування; застосовувати нові форми та методи обслуговування в туризмі.

– Набуття професійних знань щодо технології та організації туристичних подорожей; страхування в туризмі; оформлення різних видів туристичних документів; визначення прав і обов'язків туристів, умов виконання претензійної роботи в туризмі; параметрів створення турпродукту підприємства, форм активізації туристів, умов бронювання туристичного обслуговування; організації обліку і контролю надання послуг, оформлення туристичної звітності; визначення та забезпечення безпеки туристичних подорожей.

– Вміти охарактеризувати розвиток знання про специфіку фестивалів як форму соціокультурної діяльності; аналізувати процеси і явища, які відносяться до менеджменту фестивалів; уміння аналітично оцінювати культуротворчий потенціал мистецьких фестивалів; уміння використовувати в практичній діяльності знання основ менеджменту, основних інструментів і механізмів управління фестивалями.

Компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми діяльності суб'єктів готельного, ресторанного та туристичного бізнесу, що передбачає застосування теорій та методів системи наук, які формують концепції гостинності та туристичної індустрії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

– Здатність організовувати сервісно-виробничий процес з урахуванням вимог і потреб споживачів та забезпечувати його ефективність.

– Здатність формувати та реалізовувати ефективні зовнішні та внутрішні комунікації на підприємствах сфери гостинності та туризму, навички взаємодії.

– Здатність управляти підприємством, приймати рішення у господарській діяльності суб'єктів готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.

– Здатність проектувати технологічний процес виробництва продукції і послуг та сервісний процес реалізації основних і додаткових послуг у підприємствах (закладах) готельно-ресторанного, туристичного та рекреаційного господарства

– Здатність розробляти нові послуги (продукцію) з використанням інноваційних технологій виробництва та обслуговування споживачів.

– Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання готельних, ресторанних та туристичних послуг для різних сегментів споживачів.

– Здатність здійснювати підбір технологічного устаткування та обладнання, вирішувати питання раціонального використання просторових та матеріальних ресурсів.

– Здатність працювати з технічною, економічною, технологічною та іншою документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.

– Здатність виявляти, визначати й оцінювати ознаки, властивості і показники якості продукції та послуг, що впливають на рівень забезпечення вимог споживачів у сфері гостинності та туристичної індустрії;

– Здатність ініціювати концепцію розвитку бізнесу, формулювати бізнес-ідею розвитку суб'єктів готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.

– Здатність здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.

Програмні результати навчання (ПРН):

– Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії готельної, ресторанної справи та туристичного бізнесу, організації обслуговування споживачів та діяльності суб'єктів ринку готельних, ресторанних та туристичних послуг, а також суміжних наук.

– Аналізувати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності та

туризму.

– Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.

– Аналізувати, інтерпретувати і моделювати на основі існуючих наукових концепцій сервісні, виробничі та організаційні процеси готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.

– Організувати процес обслуговування споживачів готельних, ресторанних та туристичних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

– Здійснювати підбір технологічного устаткування та обладнання, вирішувати питання раціонального використання просторових та матеріальних ресурсів.

– Розробляти нові послуги (продукцію), використовуючи сучасні технології виробництва та обслуговування споживачів.

– Застосовувати сучасні інформаційні технології для організації роботи закладів готельного, ресторанного та туристичного господарства.

– Здійснювати ефективний контроль якості продуктів та послуг закладів готельного, ресторанного та туристичного господарства.

– Визначати та формувати організаційну структуру підрозділів, координувати їх діяльність, визначати їх завдання та штатний розклад, вимоги до кваліфікації персоналу.

– Організувати роботу в закладах готельного, ресторанного та туристичного господарства, відповідно до вимог охорони праці та протипожежної безпеки

– Розуміти економічні процеси та здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.

ОСНОВНІ РОЗДІЛИ ТА ЇХ ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. Основи туризмознавства

Рекреаційні комплекси світу

Рекреаційна діяльність і рекреаційно-туристське обслуговування як складова господарського комплексу. Поняття рекреаційної діяльності, її основні форми. Поняття «відпочинок», його визначення й види. Статистичне визначення поняття «турист». Класифікація рекреаційної діяльності. Особливості надання рекреаційно-туристських послуг.

Рекреаційні потреби: фактори формування, рівні, взаємозв'язок. Сутність рекреаційних потреб, їх диференціація і взаємодія. Чинники формування рекреаційних потреб.

Методи дослідження рекреаційних потреб. Сутність і характеристика рекреаційного попиту.

Рекреаційно-ресурсний потенціал: поняття, склад та структура. Поняття рекреаційно-ресурсного потенціалу. Рекреаційні ресурси – основа формування рекреаційно-ресурсного потенціалу. Класифікація і склад рекреаційних ресурсів. Природні рекреаційні ресурси. Рекреаційні ресурси природного походження: кліматичні, гідрологічні, геоморфологічні, біологічні, об'єкти природно-заповідного фонду. Методи оцінки природних рекреаційних ресурсів. Особливості розміщення й використання у світі та Україні. Історико-культурні рекреаційні ресурси. Інфраструктурні рекреаційні ресурси. Формування рекреаційної інфраструктури. Аналіз інфраструктурних рекреаційних ресурсів в світі і на Україні.

Теоретичні основи формування та функціонування рекреаційних комплексів. Територіальна рекреаційна система (ТРС) та територіальний рекреаційний комплекс (ТРК) як основа функціонування рекреаційного господарства на певній території. Визначення, схема, властивості, типологія ТРК і ТРС. Наукові категорії розвитку й розміщення рекреації та туризму. Етапи та стадії формування територіальних рекреаційних комплексів. Типологія рекреаційних занять. Цикли рекреаційної діяльності.

Рекреаційне природокористування й охорона природи. Сутність і функціональна модель рекреаційного природокористування. Охорона природи як одна з функцій рекреаційного природокористування. Рекреаційний вплив на природні комплекси. Інструменти охорони природи в системі природокористування. Рекреаційна дигресія. Поняття рекреаційної дигресії. Визначення стадій рекреаційної дигресії. Інструментами регулювання чисельності відпочиваючих. Рекреаційне зонування території. Рекреаційне навантаження. Поняття рекреаційного навантаження та рекреаційна ємність території. Методичні підходи до визначення навантажень на рекреаційні території. Платне природокористування як інструмент охорони природи в системі рекреаційного природокористування. Основні напрями природоохоронної діяльності в процесі рекреаційного використання ресурсів на сучасному етапі.

Теоретичні основи рекреаційного районування. Основні принципи й головні аспекти рекреаційного районування. Умови й фактори рекреаційного районоутворення. Визначення рекреаційного району. Таксономічні одиниці районування.

Рекреаційне районування світу. Загальна характеристика обсягів і тенденцій світового рекреаційного процесу.

Європа – провідний рекреаційний регіон світу. Загальна характеристика стану рекреації у Європі. Основні види туризму.

Розвиток рекреаційних комплексів Американського регіону. Рекреаційні ресурси. Характер рекреаційної спеціалізації. Потужність, географія, структура й динаміка рекреаційних потоків. Крупні рекреаційні центри.

Рекреаційні комплекси Африки. Рекреаційні ресурси. Характер рекреаційної спеціалізації. Потужність, географія, структура й динаміка рекреаційних потоків. Крупні рекреаційні центри.

Формування і розвиток рекреаційних комплексів і центрів туризму в Азії, Австралії й Океанії та на близькому сході. Рекреаційні ресурси. Характер рекреаційної спеціалізації. Потужність, географія, структура й динаміка рекреаційних потоків. Крупні рекреаційні центри.

Туристично-рекреаційні ресурси України

Туристичні і туристично-рекреаційні ресурси, їх основні властивості. Основні групи туристичних ресурсів. Рекреаційно-ресурсний потенціал.

Сутність туристичних та рекреаційних ресурсів. Кількісні та якісні характеристики туристичних ресурсів. Підходи до оцінювання туристичних ресурсів.

Поняття про рекреаційно-туристичний потенціал території та рекреаційно-туристичні ресурси як його складову. Класифікація рекреаційно-туристичних ресурсів.

Схема туристично-рекреаційного районування території України. Туристично-ресурсний потенціал Карпатського туристично-рекреаційного регіону. Туристично-ресурсний потенціал Кримського туристично-рекреаційного регіону.

Поняття про об'єкти природно-заповідного фонду України та їх рекреаційне використання. Природні та біосферні заповідники. Національні природні та регіональні ландшафтні парки. Інші об'єкти природно-заповідного фонду.

Загальна характеристика історико-культурних туристичних ресурсів України. Геопросторова організація історико-культурних туристичних ресурсів України та проблеми їх використання. Пам'ятки садово-паркового мистецтва як історико-культурні туристичні ресурси.

Поняття про об'єкти природно-заповідного фонду України та їх рекреаційне використання. Природні та біосферні заповідники. Національні природні та регіональні ландшафтні парки.

Туристичні ресурси Західної України. Туристично-рекреаційний потенціал Закарпатської області. Туристично-рекреаційний потенціал Івано-

Франківської області. Туристично-рекреаційний потенціал Чернівецької області. Туристично-рекреаційний потенціал Тернопільської області. Туристично-рекреаційний потенціал Волинської області. Туристично-рекреаційний потенціал Рівненської області. Туристично-рекреаційний потенціал Хмельницької області. Туристично-рекреаційний потенціал Львівської області.

Туристичні ресурси Північної України. Туристично-рекреаційний потенціал Житомирської області. Туристично-рекреаційний потенціал Київської області. Туристично-рекреаційний потенціал Чернігівської області. Туристично-рекреаційний потенціал Сумської області.

Туристичні ресурси Центральної України. Туристично-рекреаційний потенціал Вінницької області. Туристично-рекреаційний потенціал Кіровоградської області. Туристично-рекреаційний потенціал Полтавської області. Туристично-рекреаційний потенціал Черкаської області.

Туристичні ресурси Південної України. Туристично-рекреаційний потенціал Миколаївської області. Туристично-рекреаційний потенціал Одеської області. Туристично-рекреаційний потенціал Херсонщини. Туристично-рекреаційний потенціал Запорізької області.

РОЗДІЛ 2. Економіка туризму

Міжнародний туризм

Міжнародний туризм як форма міжнародних економічних відносин.

Понятійний апарат міжнародного туристичного бізнесу. Види міжнародного туризму. Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму. Вплив світових глобалізаційних процесів на розвиток міжнародного туристичного бізнесу. Соціально-економічна роль туризму. Фактори розвитку міжнародного туризму.

Середовище міжнародного туристичного бізнесу та тенденції його розвитку. Умови та чинники розвитку міжнародного туризму. Процеси транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туризмі. Діяльність ТНК на світовому туристичному ринку. Прогноз розвитку міжнародного туризму.

Суб'єкти міжнародного туристичного бізнесу. Постачальники туристичних послуг. Діяльність компаній, що забезпечують перевезення туристів. Заклади розміщення туристів. Заклади харчування туристів. Діяльність екскурсійних бюро та компаній, які пропонують туристичні атракції. Діяльність посередників в міжнародному туризмі.

Туристичний продукт як складова пропозиції в міжнародному туристичному бізнесі. Сутність та особливості турпродукту. Поняття та види туристичних послуг. Структурні складові туристичного продукту. Життєвий цикл туристичного продукту.

Регулювання міжнародного туристичного бізнесу на національному та світовому рівні. Інструменти регулювання міжнародної туристичної діяльності. Міжнародні акти, які регулюють туристичну діяльність. Принципи і цілі державного регулювання туристичної діяльності в Україні. Державні органи регулювання туризму в Україні.

Організаційні засади створення та діяльності туристичного підприємства. Організаційний аспект створення туристичної фірми. Порядок державної реєстрації та особливості оподаткування діяльності фізичної особи підприємця. Порядок державної реєстрації юридичної особи та особливості оподаткування. Банківська гарантія для турагента і туроператора: основні аспекти та тарифи.

Особливості організації співпраці туристичного підприємства з постачальниками послуг. Критерії оцінки та відбору ділових партнерів та постачальників. Особливості співпраці з зовнішніми туроператорами. Організація співпраці з готелями, санаторно-курортними комплексами та іншими засобами розміщення туристів. Особливості організації співпраці з транспортними компаніями. Організація співпраці зі страховими компаніями. Особливості співпраці з туристичними агентами.

Договірні відносини в міжнародному туристичному бізнесі. Характеристика договірних документів у галузі туризму. Основні види та характеристика договорів, що укладаються між суб'єктами туристичної діяльності та споживачами туристичних послуг. Договори, що укладаються турагентами з туроператорами та з іншими турагентами на продаж путівок. Договори, що укладаються туроператором із сторонніми організаціями, які приймають участь в обслуговуванні туристів.

Проектування, розробка та формування турпаketу. Визначення поняття "туристичний пакет" та основні чинники його формування. Основні етапи розробки туру. Формування туристичного продукту. Технологічний процес виробництва турпродукту.

Страховання в міжнародному туристичному бізнесі. Безпека туристичної подорожі. Особливості страхування в туризмі. Страховий полісКритерії вибору страхової компанії.

Управління збутовою діяльністю туристичного підприємства. Поняття дистрибуції туристичних послуг. Вибір каналу дистрибуції у сфері туризму. Пряма система дистрибуції. Системи непрямой дистрибуції. Напрями використання можливостей мережі Інтернет у збутовій діяльності туристичних підприємств. Реклама туристичних послуг. Туристична пропаганда й активізація продажу.

Франчайзинг як форма організації міжнародного туристичного бізнесу. Поняття «франчайзинг», «франшиза» та «франчайзингова система». Класифікація франчайзингових мереж. Договір франчайзингу (комерційної концесії). Види франчайзингових систем та особливості їх організації. Зміст процесу формування франчайзингової системи з позиції життєвого циклу франчайзингу. Модель формування франчайзингової системи. Економічне обґрунтування проекту франчайзингової системи. Інформаційне забезпечення процесу обрання франшизи. Показники оцінювання економічної ефективності діяльності франчайзингових підприємств. Послідовність оцінювання пріоритетності франшиз. Особливості організації готельно-ресторанного та туристичного бізнесу на засадах франчайзингу

Новітні інформаційні технології в туризмі. Сутність інформації та види

інформаційних технологій у туризмі. Виникнення та еволюція комп'ютерних систем бронювання. Інтеграція глобальних дистриб'юторських систем в Інтернеті. Інтернет-технології в туристичному менеджменті. Структура та властивості туристичних сайтів. Основні закордонні туристичні сайти онлайн-бронювання.

Україна на світовому туристичному ринку. Етапи розвитку туризму в Україні. Тенденції туристичних потоків в Україні. Туристична інфраструктура в Україні.

Туристичне країнознавство

Туристичне країнознавство як наука. Сучасна система країн світу. Предмет та основні завдання туристичного країнознавства. Географічне положення та кордони країн. Сучасна система країн світу та їхня типізація. Форми правління та види адміністративно-територіального устрою країн світу. Внутрішня будова держави.

Сучасні світові процеси. Цивілізаційний підхід до вивчення країн сучасного світу. Глобалізація. Міжнародна інтеграція. Геоелектроніка і геополітика. Регіоналізація: сучасні підходи до поділу світу та окремих країн на регіони. Регіони світу.

Країни Європи. Загальна характеристика Європи. Регіони Європи. Значення ЄС у розвитку економіки Європи.

Федеративна республіка Німеччина. Головні чинники та показники розвитку країни. Туристичні чинники та ресурси.

Італійська Республіка. Загальна характеристика соціально-економічного розвитку країни. Туристичні центри країни.

Велика Британія. Загальна характеристика країни. Історико-культурний ресурс країни.

Франція. Основні показники розвитку країни. Туристична індустрія країни.

Країни Азії. Сучасний стан і загальна характеристика країн Азії. Регіони Азії.

Індія. Особливості соціально-економічного розвитку країни. Визначні пам'ятки культури країни.

Країни Америки. Країни Північної Америки. Нові індустріальні країни Латинської Америки. Інтеграційні процеси в Америці.

США. Принципові риси розвитку економіки. Історико-культурні ресурси країни.

Мексиканські Об'єднані Штати. Особливості розвитку економіки країни. Туристичні чинники та ресурси.

Країни Африки. Характеристика Африки. Галузева структура. Регіони Африки. Проблеми соціально-економічного розвитку африканських країн.

Південно-Африканська Республіка (ПАР). Передумови та фактори розвитку країни. Основні аспекти розвитку туризму в ПАР.

Країни Австралії та Океанії. Австралійський Союз. Соціально-економічний огляд, передумови, потенціал та розвиток туристичної індустрії. Нова Зеландія. Океанія.

Країни з високим рівнем розвитку туризму. Туристичний потенціал Іспанії. Туристичний потенціал Ізраїль. Туристичний потенціал Таїланд.

РОЗДІЛ 3. Організація туристичної індустрії

Туризм та його світовий розвиток. Історія туризму, зміст та основні поняття. Теоретичні аспекти розвитку туризму. Вплив туризму на світову економіку.

Характеристика туристичної діяльності та її вплив на економіку України. Туристичні ресурси та інфраструктура – головні складові розвитку туризму в Україні. Туристична індустрія як вид економічної діяльності і складова економіки України.

Класифікація видів туристичної та екскурсійної діяльності. Класифікація видів туризму за метою. Класифікація видів туризму за часовими характеристиками. Класифікація видів туризму за територіальними ознаками. Класифікація видів туризму за індивідуальними запитами. Класифікація видів туризму за фінансовими можливостями. Екскурсійна діяльність. Туристичний продукт та його характеристики. Концептуальне трактування поняття «туристичний продукт». Економічна сутність турпродукту як різновиду товару. Турпакет: сутність, поняття, основні характеристики. Види та класифікація турів.

Планування діяльності та стратегія економічного розвитку підприємств туризму. Види планів. Методи та способи планування. Стратегія розвитку підприємства та бізнес-планування. Порядок створення туристичного підприємства та організація його діяльності.

Основні етапи створення туристичного підприємства. Туроператорська та тур агентська діяльність підприємства туризму. Ліцензування туристичної діяльності. Сертифікація готельних послуг та послуг харчування

Виробничо-технічний потенціал туристичного підприємства. Ресурсне забезпечення. Виборча база підприємства сфери туризму.

Фінансова та цінова політика підприємств туризму. Зміст і форми фінансової діяльності туристичного підприємства. Витрати підприємства та ціна на туристичний продукт (послуг). Економічна ефективність діяльності туристичного підприємства

Туристичні формальності. Види формальностей у міжнародному туризмі. Поліцейські формальності. Паспортні формальності. Візові формальності. Митні формальності та валютний контроль. Медико-санітарні формальності. Формальності безпеки.

Реклама в індустрії туризму. Поняття і напрямки рекламної діяльності туристичного підприємства. Організація рекламної діяльності, принципи та канали поширення реклами. Правила проведення рекламної кампанії та імідж туристичного підприємства.

Перспективи розвитку туризму у світі та в Україні. Прогнози розвитку

світового туризму. Перспективи розвитку туризму в Україні та вплив соціальних, демографічних та інших факторів на туристичний ринок.

РОЗДІЛ 4. Ринок туристичних послуг

Теоретико-методологічні основи дослідження ринку туристичних послуг. Туризм як суспільне явище, засіб комунікації та саморозвитку. Ринок туристичних послуг та його територіальна організація. Іноземний туризм як експорт послуг. Мультиплікаційний ефект Індустрія туризму. Формування національного ринку туристичних послуг. Специфіка туристичної послуги. Ринкові структури попиту та пропозиції. Туристичний процес. Структура та типологія національних туристичних ринків. Класифікаційні ознаки туризму.

Регуляторні механізми ринку туристичних послуг. Різноманітні прямі та зворотні зв'язки між державою та підприємствами сфери туризму. Системний підхід до сутності маркетингу туризму. Світові моделі підготовки кадрів управлінського рівня. Дослідження кон'юнктури туристичного ринку. Регіональні особливості споживання туристичних послуг. Структура туристичного споживання. Закономірності функціонування туризму як об'єкту суспільно-географічного дослідження. Закон зростання потреб.

Сутність, структура та функції ринку. Ринок як форма організації споживання: класифікація, структура, ієрархія. Ринок послуг в структурі світового господарства. Поняття світового ринку. Структура світового ринку. Ринок послуг як складова світового ринку. Структура невиробничої сфери. Поняття “послуги”. Взаємодія туристичного ринку і території. Таксономічна система рекреаційних районів. Механізм формування та функціонування місцевого туристичного ринку.

Ринок туристичних та готельно-ресторанних послуг. Економічні основи туристичної діяльності Послуги туризму: їх сутність і специфіка. Поняття та значення туристичного бізнесу в економіці. Особливості туристичного ринку як ринку послуг. Структура ринку туристичних послуг. Функції ринку туристичних послуг. Туристичні підприємства. Сегменти туристичного ринку.

Індустрія туризму – основа розвитку національного ринку туристичних послуг. Формування національного туристичного ринку. Поняття “індустрія туризму”. Індустрія туризму як міжгалузевий комплекс, її місце і роль у господарському комплексі країни. Структура індустрії туризму. Характеристика складових індустрії туризму. Зв'язок індустрії туризму з господарським комплексом території. Територіальна організація індустрії туризму, її елементи. Взаємозв'язок туризму з національною економікою. Сутність і чинники формування національного ринку туристичних послуг.

Методика макрорегіональних досліджень ринку туристичних послуг. Методика дослідження туристичного ринку макрорівня - визначення тенденцій, характеру міжнародних туристичних потоків і особливостей формування геопросторових структур. Схема макродослідження туристичного ринку. Мета макрорегіонального аналізу. Визначення характеру туристичного процесу та його територіальна диференціація як основа макрорегіонального аналізу. Одиниця макрорегіонального аналізу. Механізм макрорегіонального аналізу. Європа, Америка, Африка, Східна Азія і Тихоокеанській басейн, Близький Схід, Південна Азія як туристичні макрорегіони. Принципи делімітації глобальних форм територіальної організації світового туристичного ринку.

Національні туристичні ринки: структура та типологія. Поліструктурність туристичного ринку. Класифікаційні ознаки туристичного ринку. Типологія національних туристичних ринків. Типи національних туристичних ринків.

Методика дослідження національного туристичного ринку. Оцінка умов і чинників функціонування національного ринку туристичних послуг. Дослідження зовнішньої функції національного ринку туристичних послуг. Методика дослідження внутрішнього ринку туристичних послуг. Комплексний аналіз національного туристичного ринку. Показники та методика. Оцінка розвитку туристичної галузі. Ємність ринку. Визначення напрямів розвитку та стимулювання ринкової діяльності. Туристична політика. Державне регулювання туристичної сфери.

Умови і чинники формування попиту. Класифікація умов і чинників, їх вплив на формування попиту та послуги туризму. Стиль життя як інтегральний чинник туристичного попиту. Критерії класифікації стилів життя. Характеристика туристичного попиту. Поведінка споживачів. Структура витрат туриста. Мотиваційні пріоритети і процес прийняття рішень. Тип і характерні ознаки поведінки споживачів туристичних послуг.

Сегментація і територіальна організація ринку туристичного попиту. Сегментування туристичного ринку. Типи туристів. Поняття, вимоги та обмеження туристичного ринку. Види сегментування туристичного ринку. Сегментування за географічною ознакою. Сегментування за геодемографічною ознакою. Сегментування за демографічною ознакою. Сегментування за соціальноекономічною ознакою. Сегментування за психографічною ознакою. Сегментування за поведінковою ознакою. Багатомірне сегментування. Методи сегментування туристичного ринку. Сутність туристичного попиту, основні риси. Потреби і попит. поживчий вибір в туризмі. Сучасні тенденції туристичного попиту.

Регіональні особливості споживання туристичних послуг. Туристичне споживання як результат ринкової діяльності. Обсяг туристичного споживання. Структура туристичного споживання. Етапи витрат туриста. Схема реалізації туристських послуг і товарів у міжнародному туризмі. Співвідношення попиту й пропозиції. Стан рівноваги на ринку турпослуг. Макрорегіональний аналіз туристичного споживання. Показники розвитку міжнародного туризму. Динаміка міжнародних туристичних потоків. Регіональна структура туризму.

Тур як основний ринковий продукт. Поняття туристичного продукту. Аналізу його структури та складових. Якість туристичного продукту та його конкурентоспроможність. Класифікація турів. Принципи та методика розробки турів. Ціноутворення. Ринкова стратегія виробника.

Управління збутовою діяльністю тур підприємства в міжнародному туристичному бізнесі. Поняття дистрибуції туристичних послуг. Вибір каналу дистрибуції у сфері міжнародного туризму. Пряма система дистрибуції. Системи непрямой дистрибуції. Напрями використання можливостей мережі Інтернет у збутовій діяльності туристичних підприємств. Реклама туристичних послуг. Туристична пропаганда й активізація продажу.

Новітні інформаційні технології у сфері міжнародного туризму. Сутність інформації та види інформаційних технологій у міжнародному туризмі. Виникнення та еволюція комп'ютерних систем бронювання. Інтеграція глобальних дистриб'юторських систем в Інтернеті. Інтернет-технології в туристичному менеджменті. Структура та властивості туристичних сайтів. Основні закордонні туристичні сайти онлайн-бронювання.

Перспективи розвитку ринку туристичних послуг. Моніторинг вітчизняного ринку туристичних послуг. Тенденції розвитку вітчизняної туристичної індустрії. Інноваційні аспекти формування пропозиції на ринку туристичних послуг. Механізм удосконалення розвитку міжнародного ринку туристичних послуг. Інваріантний підхід до активізації діяльності в туризмі. Перспективи функціонування міжнародного ринку туристичних послуг в Україні.

РОЗДІЛ 5. Менеджмент фестивальної діяльності

Сутність фестивальної діяльності. Сутність фестивалю та значення фестивальної діяльності. Походження терміну «фестиваль» та його сучасне трактування. Значення фестивалів для регіонального розвитку. Розвиток фестивального руху в Україні. Обов'язкові складові, суб'єкти та функції фестивалю.

Введення в дисципліну «Менеджмент фестивальної діяльності». Цілі, завдання і зміст навчальної дисципліни. Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівців в області міжкультурних комунікацій. Поняття «фестиваль», «функції фестивалю», «принципи фестивалю», «завдання фестивалю», «види і формати проведення фестивалю», «фестивальний рух», «діалог культур». Фестиваль як одна з форм здійснення зовнішньої і внутрішньої культурної політики держави. Цілі, завдання та перспективи фестивального руху в міжнародному культурному співробітництві. Фестиваль як одна з форм діалогу культур, що сприяє культурному взаємообміну і взаємозбагаченню.

Етапи становлення та розвитку фестивальної діяльності. Витоки сучасних фестивалів різних історичних епох. Фестиваль як явище культурного життя та нової міської культури. Розвиток фестивального руху у Радянському Союзі та відомі міжнародні фестивалі. Міжнародні фахові асоціації та їх роль у розвитку сучасного фестивального руху.

Основні принципи і завдання сучасного фестивалю. Типологія мистецьких фестивалів. Основні функції мистецьких фестивалів. Завдання мистецьких фестивалів. Аналіз сучасної фестивальної сфери. Промоція фестивальних заходів. Просування фестивальних проєктів у соціальних мережах.

Міжнародне культурне співробітництво в області фестивального руху в сучасних умовах культурної інтеграції. Поняття «культурна інтеграція». Особливості динаміки фестивального руху в умовах культурної інтеграції. Міжнародні фестивалі як феномен культурного співробітництва в міжкультурному обміні. Основні документи, що регламентують діяльність фестивалів. Участь України в світовому фестивальному русі.

Основні напрямки, види, формати фестивалю на сучасному етапі розвитку культури. Основні напрямки і види фестивалів в системі міжнародних культурних зв'язків на сучасному етапі. Міжнародні, Регіональні та національні фестивалі в галузі театрального, музичного, хореографічного, образотворчого мистецтва, теле-, кіно- та фотомистецтва; класифікація. Міжнародні, регіональні та національні фестивалі фольклору, народних промислів, національних костюмів, національних кухонь. Субкультури в системі міжнародного фестивального руху.

Соціально-економічна складова фестивального руху. Значення сучасних фестивальних проєктів для соціально-економічного розвитку. Фестиваль як готовий рекламний продукт. Вплив фестивальної діяльності на туристичну індустрію та розвиток подієвого туризму. Необхідність кадрового забезпечення для організації управління фестивальними проєктами.

Зовнішньо-культурна складова фестивального руху. Соціальна значимість фестивальних заходів. Музичні фестивалі. Фестивалі балетного та хореографічного мистецтва. Театральні та кінофестивалі. Мультидисциплінарні фестивалі. Фольклорні та етнографічні фестивалі.

Управлінська складова фестивального руху. Основні складові підготовки та реалізації фестивального проєкту. Функції оргкомітету.

Організаційна структура фестивалю. Фінансовий менеджмент фестивальних проектів. Партнерська взаємодія суб'єктів фестивальної діяльності. Діяльність Українського культурного фонду. Грантові програми у сфері креативних індустрій.

Особливості організації і проведення фестивалів в сучасних умовах культурної інтеграції. Сутність і структура майстерності менеджера-керівника в системі міжнародних культурних зв'язків. Особливості організації та проведення міжнародних, регіональних і національних фестивалів в галузі театрального, музичного, хореографічного, образотворчого мистецтва, теле-, кіно- та фотомистецтва. Особливості організації та проведення міжнародних, регіональних і національних фестивалів фольклору, народних промислів, національних костюмів, національних кухонь. Особливості проведення фестивалів. Види, роль, місце, основні аспекти діяльності та організації фестивалів, здійснюваних творчими колективами та організаціями. Фестивальний рух в системі міжнародних культурних зв'язків в умовах культурної інтеграції. Роль реклами та PR в просуванні фестивалю як соціокультурного проекту.

Маркетингові аспекти формування комунікативного фестивального простору. Маркетингові підходи до визначення місця фестивалів у сучасному інформаційно-культурному просторі. Механізм реалізації маркетингового підходу до формування фестивального простору. Структурно-функціональна модель формування комунікативного фестивального простору.

Проблеми та перспективи розвитку в організації фестивалів в системі міжнародних культурних зав'язків у XXI ст. Україна в системі сучасного міжнародного фестивального руху. Особливості розвитку міжнародних зв'язків в області фестивального руху на сучасному етапі. Основні проблеми та суперечності у організації та проведенні фестивалю як однієї з форм діалогу культур в умовах культурної інтеграції. Фестивальний рух як спосіб взаємообміну і взаємозбагачення культур в умовах інтеграції соціумів. Перспективи розвитку в організації та проведення фестивального руху в системі міжнародних культурних зв'язків у XXI столітті.

Методика підготовки та проведення фестивалю. Функції оргкомітету у фестивальному менеджменті. Заходи з підготовки та проведення фестивалю. PR-технології, використовувані для просування фестивалю. Джерела фінансування соціально-культурних проектів.

СТРУКТУРА БІЛЕТУ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Комплексний екзамен з туристичного бізнесу складається з двох етапів:

1. Письмове розкриття двох теоретичних питань (кожне питання оцінюється в 25 балів):

Бали	Критерії
1.	2.
24-25	Дана повна правильна відповідь, матеріал усвідомлено, викладено в певній логічній послідовності, обґрунтовуються причинно-наслідкові зв'язки, проводяться узагальнення, робляться висновки, наводяться приклади.
22-23	Дана правильна відповідь, матеріал усвідомлено, викладено в певній логічній послідовності, допустимі деякі несуттєві помилки при відповіді, обґрунтовані причинно-наслідкові зв'язки, висновки.
20-21	Відповідь в основному викладена повно, але при цьому допущені деякі грубі помилки; хоча і відзначається необхідною глибиною. В більшій частині відповіді простежується логіка; не завжди обґрунтовуються причинно-наслідкові зв'язки, робляться узагальнення і висновки.
18-19	Відповідь виявляє незнання або нерозуміння значної частини навчального матеріалу, логіка відповіді простежується в поодиноких випадках, обґрунтовуються деякі причинно-наслідкові зв'язки, узагальнення і висновки зроблені з помилками.
0-17	Відповідь виявляє незнання або нерозуміння більшої частини навчального матеріалу; логіка відповіді майже не простежується; причинно-наслідкові зв'язки обґрунтовуються з помилками; узагальнення не проводяться; висновки відсутні.

2. Тестова перевірка знань, яка включає 50 тестів (1 тест оцінюється в 1 бал).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алешугіна Н.О., Зеленська О.О., Смаль І.В. Туристичне країнознавство у таблицях і схемах: навчальний посібник. Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2017 387 с.
2. Алієна-Барановська В.М. Дахно І. І. Міжнародний туризм: навчальний посібник-довідник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 344 с.
3. Балашова Р.І. Організація діяльності туристичного підприємства: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 184 с
4. Бочко О.Ю. Основи планування діяльності підприємств не виробничої сфери: навч. посібник. К.: Кондор, 2019. 218с.
5. Бриггс С. Маркетинг в туризмі. Київ: Знання-Прес, 2018. 358 с.
6. Великочий В.С., Дутчак О.І., Шекеринець В.В. Міжнародний туризм: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г.М., 2019. 254 с.
7. Горіна Г.О. Ринок туристичних послуг. Навч.посібник. Рекомендовано Вченою радою ДОННУЕТ ім. М.Туган-Барановського. м. Кривий Ріг. 2021. 262с.
8. Городня Т.А. Економіка туризму: теорія і практика: навчальний посібник. К.: Кондор-Видавництво, 2020. 436 с.
9. Городня Т.А. Щербак А.Ф. Економіка туризму: теорія і практика: навчальний посібник. Київ: Кондор-Видавництво, 2018. 436 с.
10. Грановська В.Г., Крикунова В.М. Економіка туризму. 2021. 316 с.
11. Дахно І.І., Тимофієв С.М. Країни світу: Енциклопедичний словник. Київ: МАПА, 2019. 602 с.
12. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу: навчальний посібник . К.: Центр учбової літератури, 2018. 224 с
13. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 224 с.
14. Карягін Ю.О., Тимошенко З.І., Демура Т.О., Мунін Г.Б. Маркетинг турпродукту: підручник. Київ: Кондор, 2019. 394 с.
15. Король О.Д. Міжнародні туристичні потоки: суспільно-географічні аспекти формування та геопросторовий розподіл: монографія. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2018. 512 с.
16. Левицька І.В., Климчук А.О., Басюк Д.І., Тарасюк Г.М., Москвічова О.С. Економіка туризму: навчальний посібник. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. 488 с.
17. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). Київ: Альтерпрес, 2020. 436 с.
18. Мальська М.П. Бордун О.Ю., Гамкало М.З. Туристичне країнознавство. Азія та Океанія. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 184 с.
19. Мальська М.П. Економіка туризму: теорія та практика: підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2020. 544 с.

20. Мальська М.П., Рутинський М.Й., Білоус С.В., Мандюк Н.Л. Економіка туризму: теорія та практика: підр. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 544 с.
21. Мальська М.П., Антонюк Н.В. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник. Київ, 2018. 661 с.
22. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Занько Ю.С., Ганич Н.М. Країнознавство: теорія та практика: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 528 с.
23. Мальська М.П., Гамкало М.З., Бордун О.Ю. Туристичне країнознавство. Європа. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 224 с.
24. Мальська М.П., Худо В.В. Туристичний бізнес: теорія та практика: навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2020. 424 с.
25. Масляк П.О. Країнознавство: підручник. Київ: Знання, 2018. 292 с.
26. Масляк П.О. Рекреаційна географія: навч. посібник. Київ: Знання, 2018. 343 с.
27. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство: навчальний посібник. Київ: Альтерпрес, 2018. 352 с.
28. Парфіненко А.Ю. Туристичне країнознавство: навчальний посібник. Харків: Бурун-книга, 2019. 288 с.
29. Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство: навчальний посібник / за редакцією проф. Заставного Ф.Д. Київ: Знання, 2016. 575 с.
30. Писаревський І.М., Погасій С.О., Андренко І.Б., Покоłodна М.М., Сегеда І.В. Організація туризму: підручник / за ред. Писаревського І.М. Харків: ХНАМГ, 2018. 541 с.
31. Планування та прогнозування в умовах ринку: навчальний посібник/ Під ред. д.ф.н., проф. В.Г. Воронкової. К.: ВД "Професіонал", 2019. 608 с.
32. Покоłodна М. М. П48 Туристські ресурси України: підручник / М. М. Покоłodна, Т. В. Гордієнко, І. Л. Полчанінова; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 222 с.
33. Семенов В.Ф., Стеценко С.В., Олійник В.Д. Туристичне країнознавство: навчальний посібник. Одеса: Атлант; ОДЕУ, 2017. 340 с.
34. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2018. 336 с.
35. Ткаченко Т.І. Гаврилюк С.П. Економіка готельного господарства і туризму: навчальний посібник. Київ: КНТЕУ, 2019. 179 с.
36. Чорненька Н.В. Організація туристичної індустрії: навч. посіб. Київ: Атіка, 2020. 264 с.
37. Школа І.М., Корольчук О.П. Менеджмент туризму: підручник. Чернівці: Книги-XXI, 2019. 464 с.
38. Навчальні матеріали онлайн. URL: <http://pidruchniki.com/turizm/>.